

g e l e z e n

Moet kunnen

Op zoek naar een Nederlandse identiteit

Herman Pleij

Prometheus - Bert Bakker, 2014 (7e dr.)

ISBN 978 90 351 4238 1

'Niets' deugt, 'alles' in Nederland loopt fout en 'eigenlijk' is het hier één grote bende, maar ikzelf ben toevallig heel tevreden. Ziedaar een poging om 'de' Nederlandse identiteit in één zin samen te vatten. In 'Moet Kunnen' gaat Herman Pleij uitgebreid in op de cultuurhistorische achtergronden van onze nationale identiteitsvorming. In acht hoofdstukken biedt hij een verkenning langs de lange lijnen van de geschiedenis waaruit onze identiteit is opgebouwd.

De Nederlandse samenleving heeft, zoals elke gemeenschap, een behoefte aan saamhorigheid en onderscheiding. 'De' Nederlandse identiteit mag dan niet bestaan, maar er bestaan binnen de gemeenschap wel collectieve mentaliteiten met lange tradities. Onze nederzettingsgeschiedenis biedt daartoe het materiaal. Een behoorlijk deel van Nederland bestaat uit land dat op de zee is veroverd.

Deze drooglegging werd ondernomen door vrije boeren, tezamen met kooplieden, landadel en monniken. Dit startpunt van de

nederzettingsgeschiedenis is van grote invloed op de collectieve mentaliteiten in Nederland. Wij zijn afkerig van sterk gezag. Wij hebben immers nooit feodaliteit gekend. Verder hebben wij een sterke hang naar gelijkwaardigheid en pragmatische saamhorigheid.

Er zijn meer hoofdlijnen te onderscheiden, zoals die van de koopmansmoraal, zich uitend in winstzucht, hard werken, zuinigheid, soberheid, zelfredzaamheid en onafhankelijkheid.

En de dominee, het zelfbenoemde geweten van de wereld, met daarbij de onhebbelijkheid om anderen de maat te nemen. En daar komt het gedogen bij, dat is nu eenmaal goed voor de handel. Al is het niet al goud wat er blinkt. Zo stond onze weinig hiërarchische samenleving de ontwikkeling van een hofcultuur en verfijnde omgangsvormen in de weg. In buurlanden stonden we daarom ook wel te boek als bot en vrijwel achterlijk.

Nederland behoort al meer dan vijf eeuwen tot de gelukkigste samenlevingen ter wereld. Het Nederlandse poldermodel is een onderhandelingsgemeenschap van gelijken, met veel deelname, veel lawaai en veel compromis, maar ook een laboratorium voor ethische experimenten; homohuwelijk, euthanasie, abortus. En verder blijkt de Nederlandse samenleving uitstekend te zijn ingericht voor ruziemaken als reinigingsritueel.

Kennelijk bieden deze collectieve mentaliteiten van gedogen, decentraliseren, polderen de potentie om hier geheel aan je trekken te komen. 'Moet Kunnen' houdt ons een spiegel voor. Pleij bespreekt onder andere onze neiging tot ridiculiseren van autoriteiten. In dit boek relateert Pleij onze hysterische zucht naar ophef van het eigen nest. De lange lijnen in de geschiedenis worden met eruditie en veel humor inzichtelijk gemaakt en doorgetrokken naar het huidige tijdvak. 'Moet Kunnen' stemt tot nadenken.

Christiaan van de Sanden – trainer, coach en facilitator